

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 22 febr. 1889, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om beredande af tryggad besittningsrätt åt vissa lägenhetsinnehafvare å de kronoegendomar, som komma att försäljas. (I. A.)

I en till Kongl. Maj:t den 12 maj 1886 aflåten skrifvelse anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, om och i hvad mån de å kronans utarrenderade jordbruksegendomar bosatta lägenhetsinnehafvare, hvilka före tillämpningen af kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner uppfört och bebodde dem sjelfve tillhöriga byggnader, måtte kunna beredas någon tids tryggad besittning af de lägenheter, de innehade, samt till Riksdagen afgifva de förslag, som af bemälda utredning kunde föranledas.

Sedan med anledning af Riksdagens berörda skrifvelse vederbörande myndigheters yttrande i ämnet infordrats, föreslog Kongl. Maj:t nästlidet års Riksdag att, då domänstyrelsen vid pröfning af arrendeförslag å kronoegendom, som blifvit efter 1889 års början uppgjort, funne lägenhetsinnehafvare, som å egendomen bebodde honom sjelf tillhöriga, före den 1 januari 1883 uppförda byggnader, kunna utan men för egendomens skötsel vid lägenheten bibehållas, domänstyrelsen måtte ega bland arrendevilkoren intaga sådana bestämmelser, hvorigenom lägenhetsinnehafvaren och hans hustru förbehölles att mot utgörande till arrendatorn af afgäld, som i sammanhang härmed af domänstyrelsen blefve fastställd, kvarbo å lägenheten till arrendeperiodens

slut, om de så länge lefde och domänstyrelsen ej under arrendetiden på grund af deras uppförande eller underlåtenhet att utgöra afgälden funne anledning dem genom uppsägning från lägenheten skilja, äfvensom att domänstyrelsen jemväl måtte ega att beträffande sådan lägenhet, hvilken domänstyrelsen ansåge för egendomen, hvarå den funnes, medföra gagn, meddela så beskaffadt stadgande, att lägenhetens bibehållande till arrendeperiodens utgång gjordes oberoende af innehafvarens fränfalle eller lägenhetens öfverlåtande på annan person; och blef denna Kongl. Maj:ts framställning af Riksdagen bifallen, hvarefter Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i detta ämne den 18 maj 1888 blifvit af Kongl. Maj:t meddeladt domänstyrelsen till kännedom och efter rättelse.

Under innevarande riksmöte har i en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion (n:o 149) herr *H. Andersson* i Bringåsen föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta den förändring eller tillägg i förenämnda bestämmelser om beredande af tryggad besittningsrätt åt innehafvare af vissa å kronans utarrenderade egendomar befintliga lägenheter, att äfven de, som innehade lägenheter å sådana domäner, som skulle försäljas, måtte, mot vid försäljningen föreskrifven afgäld till köparen i dagsverken eller penningar, få i mannens och hustruns lifstid vid lägenheten bibehållas, derest icke kontraktet med arrendatorn föreskrefve kortare tid för afträdandet.

Den af nästlidet års Riksdag afgjorda frågan om beredande af trygghet åt innehafvare af vissa å kronans utarrenderade egendomar befintliga lägenheter står visserligen i nära samband med det nu föreliggande förslaget. Vid förstnämnda frågas föredragning inför Kongl. Maj:t i statsrådet den 19 mars 1888 yttrade statsrådet och chefen för finansdepartementet, att det redan blifvit i Riksdagens skrifvelse i ämnet framhållet och äfven af flertalet bland de hörda myndigheterna ytterligare betonadt, att en åtgärd, hvarigenom åt sådana lägenhetsinnehafvare å kronans utarrenderade egendomar, hvilka icke för sitt innehaf kunde åberopa någon laglig grund, komma att beredas tryggad besittning till deras lägenheter, måste ej mindre för vederbörande arrendatorer än äfven för kronan medföra åtskilliga olägenheter. Gent emot denna omständighet, hvilken för öfrigt låge i sakens natur, stode dock å andra sidan det sakförhållande, att, enligt hvad af åtskillige bland Kongl. Maj:ts Befallningshafvande blifvit upplyst, de ifrågavarande lägenhetsinnehafvarne inom vissa landsdelar utgjorde en ganska talrik samhällsklass, hvars hela ekonomiska tillvaro vore beroende af den fortfarande besittningen af lägenheter, som i de flesta fall åtkom-

mits och innehades under en af bristande författningskunskap alstrad föreställning om besittningens laglighet. Afgörandet, om det ifrågasatta medgifvandet borde kunna lemnas, syntes därför bero af en pröfning, huruvida de omförmälda olägenheterna vore af den betydighet, att staten derigenom borde finna sig förhindrad att till lägenhetsinnehafvarne taga den hänsyn, hvar till han såsom jordegare under andra förhållanden bort känna sig af billighetsskäl manad.

De omständigheter, hvilka sålunda anförts såsom hufvudsakligen inverkan på frågan om beredande af tryggad besittningsrätt åt innehafvare af lägenheter, belägna på de kronoegendomar, som fortfarande komma att utarrenderas, synas utskottet till alla delar gälla äfven i afseende på innehafvare af lägenheter på sådana jordbruksdomäner, hvilka till följd af statsmagternas beslut komma att försäljas.

Hvad billighetsskäl beträffar, måste de naturligtvis anses vara lika behjertansvärda i afseende på samtliga de omförmälda lägenhetsinnehafvarne. Likaså torde så väl i fråga om de fortfarande utarrenderade egendomarne som om dem, hvilka skola försäljas, kunna åt domänstyrelsen uppdragas att pröfva och afgöra, i hvilka fall tryggad besittningsrätt må utan allt för stort men för egendomens skötsel kunna de derå befintliga lägenheters innehafvare beredas. Deremot torde vara svårt att afgöra, huruvida den rätt, som förbehållits domänstyrelsen att uppsäga lägenhetsinnehafvare, som genom sitt uppförande visar sig icke motsvara det tillmötesgående, som från statens sida blifvit mot honom ådagalagdt, lämpligen må vid egendomarnes försäljning kunna tillförsäkras den nye egaren.

I sitt utlåtande n:o 18 i anledning af väckta förslag i fråga om sönderdelning i mindre lotter vid försäljning af kronans domäner m. m. har Utskottet uttryckt sin åsigt om önskvärdheten deraf att de mindre bemedlade samhällsmedlemmarne i möjligaste mån bereddes ökade tillfällen att förvärfva fast egendom och gagneligheten ur denna synpunkt deraf att vissa domäner vid deras försäljning sönderdelades.

Sådant kan emellertid naturligtvis ej ega rum med de minsta egendomarne och åtgärden kan svårligen komma den klass lägenhetsinnehafvare till godo, om hvilken i herr Anderssons förevarande motion är fråga, eller vidtagas i andra fall än dem, der enligt gällande författningar afsöndring eller styckning kan ega rum.

Desse lägenhetsinnehafvares tryggande i deras besittningsrätt synes likväl, såsom ofvan antydts, beaktansvärdt men bör naturligtvis ej beslutas utan föregången utredning om det sätt, hvar på ock de vilkor, hvar under en dylik fördel skulle kunna dem beredas.

Utskottet har icke funnit sig kunna för Riksdagen framställa något förslag till frågans lösning, men deremot trott sig böra föreslå Riksdagen att söka utverka Kongl. Maj:ts föranstaltande om ärendets närmare utredning, dervid den erfarenhet, som vunnits vid tillämpningen af det redan fattade beslutet om tryggad besittningsrätt för vissa lägenhetsinnehafvare, må hända torde kunna tjena till ledning vid bedömandet af den nu föreliggande frågan.

Utskottet får alltså med anledning af herr H. Anderssons förevarande motion hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån sådan tryggad besittningsrätt, som jemlikt Kongl. Maj:ts och senaste Riksdags beslut kan medgifvas innehafvare af vissa å kronans utarrenderade egendomar befintliga lägenheter, må kunna beredas äfven innehafvare af dylika lägenheter å de kronoegendomar, hvilka försäljas, samt till Riksdagen afgifva det förslag, som af en sådan utredning må kunna föränledas.

Stockholm den 22 februari 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

af herr vice talmannen *L. O. Larsson*, som yrkat, att Utskottets yttrande och förslag bort erhålla följande lydelse och innehåll:

»Ehuru väl de billighetsskäl, som legat till grund för statsmagternas beslut att innehafvare af vissa å kronans utarrenderade egendomar befintliga lägenheter må kunna beredas tryggad besittningsrätt dertill,

lära ega fullkomligt samma betydelse i fråga om lägenhetsinnehafvare å de kronoegendomar, som hittills utarrenderats, men hädanefter komma att försäljas, torde dock förhållandena i afseende å de egendomar, som för statsverkets räkning utarrenderas, och de kronodomäner, som försäljas, vara så väsentligen olika, att bestämmelser, hvilka kunna föreskrifvas utan större olägenheter för de förras förvaltning, näppeligen kunna försvaras, om de komme att beröra de senares. Vid det redan fattade beslutet i detta ämne torde utan tvifvel synnerligt afseende hafva fästats å den omständighet, att domänstyrelsen bevarats rätt att öfvervaka de å kronans egendomar bosatte lägenhetsinnehafvarnes åtgöranden och att, då förhållandena dertill kunna föranleda, skilja dem från lägenheterna. Motsvarande försigtighetsmått till förekommande af allt för stort men af lägenhetsinnehafvare för jordegaren torde svårligen vid egendomens afyttring kunna vidtagas.

I ett denna dag afgifvet utlåtande med anledning af inom Riksdagen väckta förslag i fråga om sönderdelning i mindre lotter vid försäljning af kronans domäner har utskottet framhållit önskvärdheten af en sådan sönderdelning, hvarigenom mindre bemedlade personer skulle kunna beredas tillfälle att förvärfva jordegendom; men genom åtgöranden i det syfte, som med ifrågavarande motion afses, skulle kronoegendomarnes sönderstyckning i hög grad motarbetas, enär, i samma mån en egendom är obetydlig, det men, egendomsegaren lider af annan persons rätt att besitta lägenhet derå, måste ökas.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt och då härtill kommer, att försäljningen af kronans mindre jordegendomar, om hvilkas lämplighet åsigterna inom Riksdagen blifvit alltmer bestämda och eniga, otvifvelaktigt skulle i hög grad försvåras och i vissa fall må hända omöjliggöras, derest, på sätt motionären föreslagit, innehafvare af lägenheter å egendomarne skulle medgifvas rätt att oberoende af köparen under längre eller kortare tid qvarsitta å desamma, anser utskottet det af motionären väckta förslag komma att möta så stora svårigheter och medföra så afsevärda olägenheter, att utskottet icke kunnat biträda detsamma; hvadan utskottet hemställer,

att herr H. Anderssons ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.»